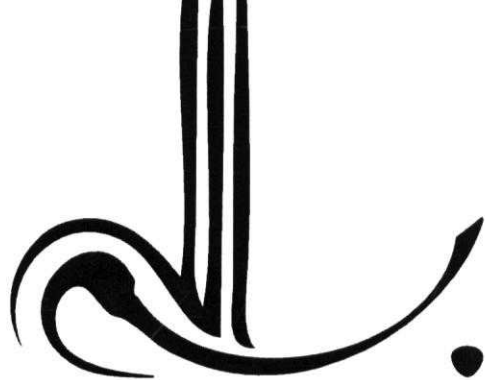

5685

۱۵۵۵
۱
۱۶
نور

www.ketab.ir

آئینه کاری تالارهای ایرانی

نسرین میرزالی

عنوان و نام پدیدآور: آئینه کاری تالارهای ایرانی / نسرین میرزآلو.
سرشناسه: میرزآلو، نسرین، ۱۳۵۶-
مشخصات نشر: قم: بوکتاب، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۱۸-۲۴-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیفا
موضوع: آئینه کاری
موضوع: Mirror- encrusted stalactite
موضوع: معماری مساجد -- ایران
موضوع: Mosque architecture -- Iran
موضوع: معماری اسلامی -- ایران
موضوع: Islamic architecture -- Iran
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۹۴۰/۲/ف۹۴۰ NK۸۴۴
رده بندی دیویی: ۷۴۸/۸۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۳۳۹۵۸

انتشارات بوکتاب

آئینه کاری تالارهای ایرانی

نویسنده: نسرین میرزآلو
ویراست: حسین طبع
طرح جلد: جواد واعظی
چاپ: شریعت

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳ - نوبت چاپ: اول
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۱۸-۲۴-۶

تهران: میدان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک: ۵۸.

طبقه اول. تلفن: ۰۲۱۶۶۴۸۴۱۷۹.

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست

۹	مقدمه
۱۲	آینه کاری از آغاز تا امروز
۱۳	آینه‌های شکسته و ایرانیان خلاق
۲۱	آینه کاری؛ تجلی بخش شکوه معماری اسلامی ایران
۲۲	آینه
۲۳	معماری اسلامی، در آینه کاری
۲۴	تاریخچه معماری اسلامی در ایران
۲۴	بررسی شیوه‌های معماری ایران
۲۹	تاریخچه معماری در کشورهای اسلامی
۳۰	معماری در کشور سوریه
۳۱	معماری در کشور عراق
۳۱	معماری در کشور مصر
۳۲	معماری در کشور اسپانیا
۳۲	معماری در کشور ترکیه
۳۳	معماری در کشور افغانستان
۳۳	معماری در آسیای میانه (بخارا و سمرقند)

- معماری در کشور هند ۳۴
- معماری در کشور پاکستان ۳۴
- بررسی مساجد کشورهای اسلامی ۳۵
- سوریه ۳۵
- مسجد جامع دمشق ۳۵
- عراق ۳۵
- اسپانیا ۳۶
- ترکیه ۳۷
- تاریخ اسلام و آینه کاری ۳۷
- از آینه تا آینه کاری ۴۳
- آینه کاری ۴۵
- ابزار و مواد کار آینه کاری ۴۶
- شیوه اجرای کار در آینه کاری ۴۷
- شاهچراغ، شاهکار آینه کاری ۴۹
- روز بزرگداشت شاهچراغ ۵۰
- مشخصات معماری ساختمان ۵۲
- تاریخچه‌ای از شاهچراغ ۵۳
- نقش آینه کاری در معماری ۵۶
- پیدایش آینه کاری ۵۷
- اصالت و هویت ملموس معماری اسلامی ۶۷
- تصویرسازی معنوی در معماری اسلامی ۷۰
- معماری اسلامی؛ منعکس کننده ارزشهای تاریخی و تمدنی مسلمانان ۷۲
- مذهب، منبع هنر معماری مساجد ایران ۷۵
- بناها در معماری اسلامی ۸۰
- ۱- عمر بازلیک‌های اسلام ۸۱

۸۱	 نقشه
۸۲	 مقطع
۸۴	 ۲- مسجد طاقدار
۸۵	 «توربه» (مساجد مقبره‌ای)
۸۶	 اصول معماری اسلامی و آینه کاری
۸۹	 اصول هنر ایرانی
۱۱۰	 ایران و یونان
۱۱۳	 معماری مساجد و آینه کاری در آن
۱۱۹	 تزئینات هنری در معماری مساجد
۱۲۴	 نقش عشق و محبت در این معماری
۱۲۶	 تلاقی «دین» و «هنر» در بنای مساجد
۱۲۸	 بررسی معماری مساجد و نقش آینه در آن
۱۲۹	 مسجد در آغاز سده دوم هجری
۱۳۰	 مساجد قرن چهارم هجری
۱۳۲	 انواع مساجد
۱۳۴	 مساجد چهار ایوانی
۱۳۶	 عناصر معماری مشترک مساجد
۱۳۷	 صحن و حیاط مسجد
۱۳۸	 ایوانهای مساجد ایران
۱۳۹	 مناره‌ها
۱۴۰	 میل یا مناره‌های راهنما
۱۴۱	 گنبدها
۱۴۲	 گنبدهای هرمی
۱۴۳	 محراب

- ۱۴۳.....کتیبه
- ۱۴۵.....آینه در معماری ایرانی
- ۱۴۹.....آینه کاری از نگاهی دیگر
- ۱۵۰.....آینه کاری در قزوین
- ۱۵۲.....طرحهای رایج در آینه کاری
- ۱۵۴.....روش کار (سطوح صاف)
- ۱۵۴.....روش کار (سقف)
- ۱۵۵.....هنرهای سنتی ایران، آینه کاری

مقدمه

آینه کاری نوعی تزئین داخلی ساختمان، با چسباندن قطعه‌های کوچک آینه به شکل‌های هندسی و گل و بته‌های مختلف است.

در هنر آینه کاری، هنرمند آینه کار با استفاده از شیشه و برش آن به اشکال متنوع فضایی درخشان و زیبا در بناها می‌آفریند که از بازتاب نور در قطعات بی‌شمار آینه تشعشع، درخشش و زیبایی در تزئینات بناها ایجاد می‌شود و پوششی بسیار مناسب و زیبا برای تزئین بنا از نظر استحکام و دوام است.

آینه کاری یکی از شاخه‌های هنرهای تزئینی ایران است و از ابتکارهای ویژه هنرمندان ایرانی به شمار می‌آید و در دوره ساسانیان رایج بوده است.

از آینه کاری‌های بجا مانده می‌توان بنای دیوانخانه شاه طهماسب صفوی (۹۳۰ - ۹۸۴ق/ ۱۵۲۴ - ۱۵۷۶م) در قزوین را نام برد. آب و آینه در فرهنگ ایرانیان نماد پاکی و روشنایی، راستگویی و صفا بوده‌اند و به احتمال زیاد کاربرد آن در معماری نیز همین معنا را دارد. علاوه بر این ریشه‌های اقتصادی آینه کاری را نباید فراموش کرد. در سده ۱۰ هجری قمری آینه از اروپا به ویژه از ونیز به ایران وارد می‌شد و بخشی از این آینه‌ها هنگام جابه‌جایی در راه می‌شکست.

هنرمندان ایرانی برای بهره گیری از قطعات شکسته راهی ابتکاری یافتند و از آن‌ها برای آینه کاری استفاده کردند و آینه کاری ظاهراً با کاربرد آنها آغاز شد.

آینه کاری در آغاز با نصب جام‌های یک پارچه آینه بر بدنه بنا شروع شد. نه تنها درون بنا بلکه دیوارهای ستون‌دار عصر صفوی نیز با آینه‌های بزرگ تزیین شد.

مصلح و مواد مورد استفاده در هنر آینه کاری عبارتند از: آینه چسب یا بُنکس (در اصطلاح چسب چوب را گویند)، سریش و گچ نرم. ابزارهایی که در هنر آینه کاری استفاده می‌شوند عبارتند از: قلم طراحی، خط کش چوبی برای خط اندازی روی شیشه، میز زیر دست، الماس آینه بر و تنها ابزاری که در نصب آن به کار برده می‌شود کاردک است.

شیوه اجرای کار در آینه کاری این گونه است که نخست، طرح مورد نظر توسط طراح، معمار یا شخص آینه کار آماده می‌شود سپس کاغذ طراحی شده را سوزنی می‌کنند و بر سطح کار می‌گذارند و روی آن گرده زنی می‌کنند. پس از آن از روی طرحی که به وسیله گرده بر دیوار منتقل شده، هنر آینه کاری را به وسیله چسباندن قطعات آینه روی دیوار با گچ و سریش به انجام می‌رسانند.

در سطوح آینه کاری زمینه کار دارای نقوش یا خطوط برجسته یا فرورفته است زمینه کار توسط یک فرد گچ بر مشابه طرح آینه کاری آماده شده، سپس قطعات آینه به وسیله آینه بر یا آینه کار در اندازه و اشکال مورد نظر با الگویی مقوایی برش داده شده (بدون آنکه آنها را از هم جدا سازند) آماده می شود.

آنگاه آینه چسبان به وسیله خمیری که مرکب از گچ و سریش است قطعات آینه را براساس طرح به وسیله فشار آوردن دست به محل برش آنها روی گچ کشته بر سطح کار می چسباند و با فشار دست برجستگی و فرورفتگی مورد نظر را ایجاد می کند، سپس نقوش دلخواه و مورد نظر را پدیدار می سازد در خاتمه آینه پاک کن سطح کار را پاک کرده، براق می کند.

اجرای طرح روی کاغذ پس از تشخیص ابعاد و تقسیم بندی گره محاسبه می شود سپس هر گره را در خود خرد کرده و به وسیله آینه های حمیل یک سانتیمتری که در اطراف نقش گره چسبانده می شود، گره اصلی نمایان می شود.

در داخل لقاط گره نقوش ویژه طراحی شده مثل نقوش اسلیمی، گل و برگ و پرنده و غیره را اجرا می کنند و افزون بر آن قسمت آینه بری به وسیله آینه های رنگی و برش آینه به صورت محدب که به نام کُپ بری (آینه محدب) معروف است، طرح لازم را آماده کرده و به

عنوان مثال در طرح درخت انگور الوان، سیاه و یاقوتی که هم رنگ و هم ابعاد آن مشخص است، شبیه اصل درخت طراحی می کنند و آینه محذب را بر اساس طرح آماده با گچ بر سطح کار می چسبانند.

سپس لایه گچ نرم در قطر حدود سه میلی متر بر آخرین سطح بر چسبیده مالیده می شود و پس از آن شیشه های محذب ساخته شده را خرد کرده و با انواع آینه های رنگی به کار می برند. در مورد طرح های گیاهی و اسلامی و قواره سازی، مانند معرق کاری برای تمام نقوش، الگو تهیه کرده و پس از برش آینه با الماس، به کمک سنگ، لبه های آن را گرد می کنند. ضخامت مطلوب آینه برای آینه کاری یک میلی متر است، اما تا ضخامت دو میلی متر یا بیشتر نیز به کار برده شده است.

از آنجا که واردات آینه گران قیمت و شکننده بود، استادکاران ایرانی از مدت ها پیش به ساخت آینه های قلع و سیمایی می پرداختند. بعدها جیوه دادن آینه تغییر کرد و آب مقطر و "یترا ت درازن" (سنگ جهنم) به کار بردند. این آینه چندان که باید سCAF نورد، از این رو در عمده آستانه ها و اماکن متبرکه آینه های بلژیکی به کار برده شده است.

آینه کاری از آغاز تا امروز

هنر آینه کاری یکی از زیباترین هنرهای سنتی ایران و از ابتکارهای ویژه هنرمندان ایرانی به شمار می آید که در دوره ساسانیان